

پیل : ۱ جلد : ۱

نہسان ، ۱۳۳۰

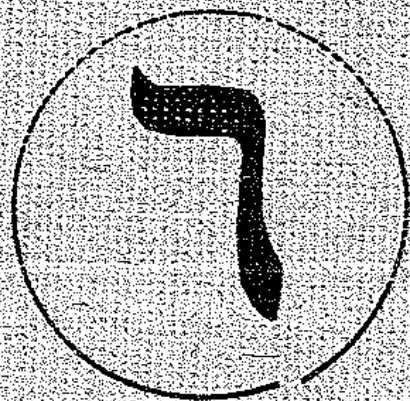
پایا مجموعہ سیّدی

حالد

ناشری : تورک پبلکی ورکس

آبدہ بر جبقار

مدیر : جلال ساهر

فیشانی : بش غروش

هندستانده توركلك

مسلمانلار تورك ايمپراطورلرى [۱]

[ظهيرالدين محمد بابر شاه غازى]

هندستان كلمه سى بو آنه قادار بزم ايجين يابانچى ، اهميتسىز بركله تشكىل ايتىش ، كنديسيله اصلا اشتغال ايتمه مشىز . حالبوكه بزم اوراده اويله كرانبها ، دكرلى دفينه لرمز واردركه ، تماميله تدقيقه شايدىز . دينه بيليركه دنيانك هيچ بريرنده هندستانده اولديغى قادار توركلك آثارينه تصادف ايديله مزى . هم بو اثرلر ، فنا بولماز شيلردندىز . بوتون هندك طاشنده ، طوپراغنده ، فضا سنده ، سماسنده توركلك علائمى كومولودىز .

سكسان بش مليون دين قارداشمزك رسمى لسانلرى اولان (اوردو) ده بزم ايجين بر خزينه در . بو لسانك اسمى اولان اوردو كلمه سى ،

[۱] هندستانده اوزون مدت اجراى سلطنت ايدىن اسلام ايمپراطورلرى [داستان توركتازان هند] مؤرخى تورك اولارق قيد ايتمشدر . حتى موغول اولق احتماللارنى بيله رد ايدىيور . بو خصوصده حتى ده واردىز . چونكه موغوللار وقتيله توركستانه كلهرك يرله شمشلر وتوركستان اهالي سيله اختلاط ايدىر ك توركله شمشلر ، تورك عرف وعاداتى قبول ايله مشلردىز .

خصوصيله بابر شاه ، كندى ايله يازديغى ترجمه حالنده كنديسى موغول ده كل ، تورك اولق اوزره طائيتمشدر . بو قاردا رله ده اكتفا ايتمه يرك ، باير موغوللار دن اوزاقلاشمق ايجين امير تيمور عالمه سنك ده صرف تورك اولارق ياشاديغى اثبات ايله مشدر . بناء عليه كرك تيمور خان عالمه سنى وكرك هندستانده حكمران اولمش اولان پادشاهلرى خالص تورك اولارق طائيفه مجبورىز . ذاتاً آوروپا مورخلى ده عيى تلقى بسلرلر . هندستان حقنده يازدقلى اثرلر ده بونك اوزون اوزادى يه تفصيلاتنه تصادف اولونور .

The Rulers of India [هند حكمدارلرى] مؤلفى ده هند پادشاهلرىنك خالص تورك نسلدن كلدكلرىنى كندى تاريخنك مقدمه سنده كوسترمشدر . بزرده اونلره اقتناء قارئلر موزه هند سلطانلرىنى برر تورك خاقانى ديهه تقديم ايدىيورىز .

كنديسنك ينه توركلر طرفندن ميدانه كتيريلديكني افهام ايدەر . في الحقيقة فلسفه لغويه نقطه نظرندن عميق تدقيقلر اجرا ايديلسه اوردو لساننده بيكلرجه توركلجه — همده خالص توركلجه — كله بولونور . موغوللر هندستاني تحت تسخير آلدقندن صوكرآ ، متمسك اولدقلري دياتي ، عرف وعادتي ، اصول وقانونلريني ، ديللريني تدریجی بر صورتده ترویج ونشره چالیشمشلر و یوزلرجه سنه یابانچیسى بولوندقلری هندستان محیطنده فرمانبر یاشامشلردر .

منصف ، مدقق اولان بر مؤرخ ، توركلرك نه قدار مدني اولدقلريني هر حالده تسليم ايدەر . بو حقيقت توركلرك ير يوزنده قالان اثرلريله ثابتدر . تورك پادشاهلری علوم و فنونك احيا و اكملانه پك زياده خدمت ايتمشلردر . هندستانده تورك ايمپراطورلری اجرای سلطنت ايدەرلرکن دنيانك هر طرفندن ، آنلرك سخا وعدالتلريني ايشيدن عالملر ، شاعرلر قوشوب زیرحمایتلرينه التجا ايتمشلردی . بو سبيله زمانلرنده هندستانده صایيلماز تألیفلر ، تصنیفلر وجوده كتيريلدی . بوتون تألیف و تصنیف ایدیلن آثار لایعد و یحصار و هر بر اثری وجوده كتیرن مؤلف و مصنفلر اوقوجه ايمپراطورلرك احسان و تقدیراته غرق ايدیلدیلر .

هندستانده تورك پادشاهلری حم سوره دلرکن ، هندستان أهالیسی صوك درجه ده رفاه وسعادت ایچنده بولونویورلردی . فقرای تبعه یه توركلر قدار باقان هیچ بر حکومت ير يوزينه كله مشدر . بذل و بخششلرينك ، احسان و مكرمتلرينك خاطره یی هان هر تاريخده یاد ایدیلیر . اوزمانلر بر كره تورك ايمپراطورلرينك عاطفتلرينه اوغرايانلر ، عمرلرينك صوكنه قدار هر كسندن مستغنی یاشایا بیلیرلردی .

هیچ بر پادشاه تورك پادشاهلری قدار كوزه ل سجایا و مزایایه مالك ده كلدی . توركلرك اخلاق حمیده لری او زمانکی انسانلر ایچین بر دستور حكمنی آلمشدی . جدیت و فعالیتلری ، حیا و حجابلری ، صمت و وقارلری ، سماحت و شجاعتلری هر كسجه معروف ایدی . حالبوكه عصرك سیاست الجا آتیله حرکت ایدرک ، جبر و شدت پوليٲیٲقاسنی تعقیبه مجبور اولمش اولان بر قاج

حکمدارک — کہ اوچ کیشى يى تىجاوز ايتىز — يالکىز احوال شىخىيەلرىنى سىطىحى بر صورتدە تىبىع ايدەن بعض مؤرخلر، بوقومک بوتون فضائلى انکارە قالىشىرلر. بونلرک باجملە تورکلرى طعنە، تشىيەدە شىبەسىز حق و صلاحىتلىرى اولاماز. اساساً بوسلاحتى ھىيچ برمؤرخ كىندىسندە بولمامالىدر. برعنصر، برملت، برکتلە ايتىندە ألبتە ايتىسى دە اولور، قىناسى دە بولونور. فقط اکثرىت اعتبارىلە ايتىلك و کوتولكلرى طارىتلىردە اوندىن صوكرامىكا يوروتولور. اسلامىت اوغورندە جاتى، مالىنى فدا ايدەن وھردورلو فداكارلقلرى كوزە آلدىران توركلر قادار اسلامىتە ھانىكى مسلمان عنىصر خىدمىت ايتىشدر؟ بو خىدمىتلىرىنە، فداكارلقلرىنە قارشى قوروو بر آفرىن و تحسىنە بىلە نائل اولمامشلىردر. عىلى باشىندە برمىدقق، توركلرى آنجاق زاواللى، طالعسىز بوآنە قادار ھىيچ برمىكافانە مالك اولمامش، دائىما طعن ايلە قارشىلانمش بر اسلامىت خادىمى تلىقى ايدە بىلىر.

ھلە اسلام مؤرخلرىنىك بعضىلرى، تورك عنىصرى خىقندە ايتەدك ظلم وافترا بر اقامشلىردر. بوقادار تحامل و جفا اولور شى دەكلدر. قىلىجلىرىنىك حقى اولارق آلدقلرى خلافت عنواننە الان اىسكى وقوقش بر عنىنە ايلە افتىخار ايدەنلر، معترض بولونويورلر. ھالبو كە ھىضرت فاتىھك، سلىمىك اسلامىت اوغورندە ايتىدكلرى خىدمىتلر، آنجاق خىلقى راشدىنىك بعضىسى طرفىدىن ياپىلا بىلىمشدى. باخصوص كە بنى امىيەنىك، بنى عباسك ايتىدكلرى اذا و ظلملر توركلرە عطف ايتىدكلرى شىلرك ياننىدە صولدى صفر قالىر. خلىفە اولدقلرى ھالە، خلافتى بر مال موروث، بر ملك مطلق عد ايدەن خىلقى بنى امىيەنىك — يالکىزنىك بر عمر ابن عبد العزىز مىستىنا اولمىق اوزرە — ياپىدقلرى اونوتولور شىلرمى؟

كىمى [لعبت ھاشم بالملك فلا — ملك جاء ولاوحى نزل] كىمى دە كلام اللھى يىرتوب پارچا پارچا ايتىدكدىن صوكرامىكا، [ائھدىنى بىجار عىند . . . الخ] تفوھاتنى كىفر مقامىندە صاووردقلرىنى يىنە تارىخ اسلام قىدايتىدىكى ھالە، بونلرک اسمى كچركىن « رضوان اھلىھم اجمعىن » دىنىلىيور دە زاواللى، بدىخت توركلركى اسلامىت ايتىن ياپىدقلرى اوقادار مردانە مجاھدەلرىنى، محاربەلرىنى تىقىر آيرىكلە

بیله سویله نمه یور ! فقط بز مایوس اولمایور، فتوره دوشمه یورز . عنعنه لریمزی ، خدمت لریمزی ، علواخلا قزك یو کسکلکنی تاریخله اثبات ایتمه کچالیشا جغز . بونک ایچین تورك عنصرینه منسوب اولوب ، هندستانده اسلامیتی نشر ایدهن ، بتلری قیران ، مدنیتی عدل ونصفتله اورالرده یایان سلفلرمن تورك ایمپراطورلرینک عالی خدمتلرندن بحث ایدهرک ، ایلک آدممزی آتیورز . علویتمزی ، انسانیتیمزی ، هر زمان صاغلام برمسلمان یاشادیغمزی هرکسه کوستره جکز .

هندستانده سلطنت سوردهن تورك ایمپراطورلرینک جمله سی [امیر تیمور کورکانی] نك اولاد واحفادی ایدیلر .

هند ایمپراطورلرینک برنجیسی (ابوالمظفر محمد شاه) ایسه ، هندستانک استیلا و ضبطنه تشبث ایدهرایتمز وفات ایتدیکندن وتصورلرینی قوه دن فعله چیقارمغه فرصت بولاماشدی .

اونی متعاقب (بابرشاه غازی) هندك تسخیرینی قورمش ، بو امر خطیر ایچین کلیتلی عسکر ، قوماندان تدارك ایدهرک هند اوزرینه یورومش ، آز بر مدت ظرقنده هندستان ایله افغانستانی کاملاً ضبط ایدوب معظم بر ایمپراطورلق ، محشم بر حکومت تأسیسنه موفق اولمشدر . بابرشاه ، تیمورك اوغلی اولان (عمر شیخ میرزا) نك اوغلی در . والدہ سی ده تورك امیر وشهزاده لرندن اولان (یونس خان) ك کریمه سی (تغلق نكار خانم) در . ۸۸۸ سنه هجریسنده تولد ایدهن بابرشاه اول چغتای ممالکی پادشاهلریله واوزبك خانلریله داها کنج یاشنده ایکن حرب وضربه باشلا یارق ، ماوراءالنهر و سمرقند و بدخشان و اندجان ولایات و آیالتلرینی تسخیرایتدکن صوکر ۹۱۰ سنه سنده (کابل) ی و ۹۱۲ ده قندهاری آله کچیرمشدی .

اوزمانه قدار تیمور سلاله سنندن بولونان حکمدارلر (میرزا) نامیله یاد ایدیلیورلردی . بابرشاه بوقاعده یی بوزدی و کندیسنی شاه لقییله یاد ایتمه لرینی امرأیله دی . اینکیلز مورخلری بابرشاهی (مؤسس حکومت) اولارق طانیملردر . چونکه کندیسنندن اول هندستانده بر اصول اداره یوقدی . هند حکمدارلری ایسته دکاری کیی هندستانی اداره ایدیورلردی . برنجی بابرکابل

هندستانده ایملک تورک امیر اطورى
برنجى بابر شاه (ظهیرالدین محمد)

شهريني مقر حكومت اتخاذا ايتمش وقتوحاتني اكمل ايتدكدن صوكرا ضبط
ايله ديكي ممالكه تيمور سلاله سندن اولان كندی اقربالريني والي تعيين ايدهرك ،
كنديسي ذوق و بوشه دالوب و بقيه عمريني الميز ، كدرسز بر حالده كچيرمك
ايسته مشدى . بابر ك موسيقي ورقصه صوك درجه ده مراقي اولديغى (آئين اكبرى)
تاريخنده مذكوردر : مشاراليه كابلك خارجنده آب وهواسى لطيف اولان
بر طاغك اتكندده كنديسي ايچين بر كوشك انشايتد ير مش . اوراده قرنا و نديمليله
برابر عيش و عشرتله مشغول اولور مش . قدحلىنى ، مرمردن ياپد يرديغى ، شراب
دولو بويوك بر حوضدن املا ايدهر ، نشئه سى يرينه كلديكي زمان : [نوروز
نوبهار و مى و دلبران خوش — بابر بعيش كوش كه عالم دوباره نيست] بيتى
دوداقلرندن دو كولور مش : بونيكه برابر حياتنك صوك كونلرينه تصادف ايدهن
۹۳۲ سنه هجري سنده تكرار هندستانه هجوم ايدهرك دهلى يى تسخير
قالقيشدى .

دهلى حكمدارى اولان افغانلى (شاه ابراهيم لودى) يوز بيك سوارى
وبيك محارب فيللىريله دهلى نك ايكي ساعت اوزاقلغنده بولونان (پانى پت)
موقعنده صف حربى تشكيل ايتمش ، و بابرله اوروشمغه باشلامشدى . محاربه
كيجهلى كوندوزلى بر هفته قادار دوام ايتدى . اك صوكرا ۹۳۲ سنه هجريه سى
رجبنك سكرنده بابر ك عسكرى غلبه چالارق ، دهلى حكمداريله قوماندانلريني
قيليجدن كچيرديلر و شاهلريني آلاى والا ايله يكي اولكهيه كوتورهرك هند
ايمپراطورلنى تختنه اوطورتديلر .

بوصورتله هند فاتح اولى اولان تيمورك استيلاسندن يوز اوتوز بر سنه
صوكرا ، تكرار هندستان توركلرك ائله كچمش ، اوراده مسلسل حكيم سورهن
طقوزنجى افغان پادشاهنك سلطنته خاتمه چكىلمش اولدى .

بابر شاه ، كندى تاليف كرده سى اولان (رساله والديه) ده شويله جه سوزه
باشلايور : — « ۸۹۹ سنه هجريه سنك رمضان اينده عون حقه (فرغانه)
حكمدارى اولمشدم . هندستانده ، لواى اسلاميت و توحيدى ركز ايدهن آبا
واجداديمك تصورلرينك بر درجهيه قادار عقيم قالمش اولديغنى كورديكم ايچين ،

هم اونلرك تشبثلريني اكمله، همده مسلمانلغى حقييله اعلايه چالشمغه جزم ايتدم.»
 هند ايمپراطورلرينك حيات سياسيه و خصوصيه لريني زياده سييله تدقيق و تتبع ايدن
 (كه مبريج) و (اوقسفورد) دارالفنونلرى ماذونلرندن سيرويليام ويلسون هونته ر
 (Sir Wiliam Wilson Hunter) ايله (دوبلهن) قوله ژى عربى والسنة شرقيه
 پروفيسورى ستانله ي له ن-پول (Stanley Lane-Poole) برنجى بابر حقه ده
 آتيده كي بيانآته بولونمشلردر .

« بابر، آسياء وسطا ايله هندستانى بربرينه ربطايدرك موغول عشيرتلريني
 بداوتدن مدنيتيه سوق ايتدى. جنكيز و تيمور خانك خيراخلفى اولان بو بويوك
 قلبى بابر تماميله برييكيت، برأر اوغلى ارايدى. دامارلرنده فاتح، موغول قانى
 جولان ايدن بوپادشاه، اعمال صالحه و خيرخواهانه سييله جنكيز و تيمورك ناملريني
 جداً اعلا و احيا ايله دى .

بابرك پك تحف اخلاقى واز ايدى . صوك درجده عيش و مسرتى
 سوهن بوذات، ايجابنده قيليج صاللامنى، عسكر يوروتكى ده بيليردى .
 على، مظنن كوشكاردن درحال قيرلره، طـاغلره قوشاردى . بوسيله
 معيتمده بولونان موغول امرا و اعيانى بوذاتى عيش و نوشه كوكل و يرمش بر
 كيمسه اولارق تاقى ايدمه يورلردى . چونكه حرب اثناسنده هر كسدن اول
 آتـه بـينـيـور و هر كسك اوكنده كيديوردى .

ايرى قدح لره ايچكى ايچن، احتشام ايچنده وقتنى كچيره ن بابر، غوغا
 ميدانلرنده بعضاً كونلرجه يمك يمز، صو ايچمزدى . بناءً عليه بابر
 شاه، تورك صوينك برخارقه سنى، نادر المثال بر شخصيتنى تشكيل ايله يوردى .
 هندستانده كي خوليا پرور، تنپرست، خرافات و أساطيره طاپان ضعيف
 هندو - بت پرست - حكمدارلرى، بو تورك مسلمان حكمدارينك كسكين
 قليچندن آلهرينه صيغينارق انواع نذورات و هداياني اونلره تقديم ايدى يورلردى .
 فقط هپ بوشنه ايدى . چونكه بو فعال، عسكر طوغمش تورك ايمپراطورينك
 آلندن قورتولاماديلر . بابر، هند اولكه سنى تسخيره عزم ايتديكى وقت ايكي
 شئي غايه ايدنمشدى . برنجيسى اسلام بايراغنى ديكمك، ايكنجيسى راجه

ومپاراجه لرك تخت وتاجلريني اللرنندن آلمقدى . بابرى بو نيتندن هيچ برشى آليقويامازدى .

بوييله لكاه بابر ، كندى اولاد و احفادى ايچين واسع برايمپراطورلق كنيش برسلطنت تشكيل ايلهدى .

بابر توركستاني ، ماوراءالنهرى ، بلاد اوزبك و مكرانى ، فرغانه ، سمر قند ، كاشغر ، اندجان و افغانستانى كاملاً تسخير ايلادكن صوكرا ، حياتنك صوك اون ايكي سنه سنى هندستانك ضبطنه حصر ايله مش و بوكا كر كي موفوق اولمشدى .

« بابر ، كنجلكنى توركستانك ضبط و ربطنه حصر ايتيش و صوك زمانلرده دورت دفعه هندستانى آلد ايتمك ايچين قوشمىشدى . بودورت دفعه ده بويوك هزيمت و فاحش ضررلره اوغرايان مشاراليه ينه مايوس اولماش و بشنچى دفعه اولارق هندستانك حدود شاليه سنه دوغرو ييلدريم كيى آتيلمىشدى . آك صوكرا ، هندستانده ده تورك ايمپراطورلغنىك لوى احتشامنى ديكدى . و قرق سكر ياشنده ايكن آله كچيرديكى ممالك و سيعه يه يكانه صاحب مطلق كسيلىدى . بابر شاه ، ساده مكمل بر عسكرده كل عىنى زمانده بى مثال ، بى هال بر صاحب قلم ، بر اديب ايدى . فارسى لسانييله آبدار منظومه لر ، نشيده لر رباعيلر — دورتلكلر — نظم و انشاد ايتديكى كيى ، كندى لسان مادرزادى اولان توركجه ده ده پك كوزهل شعرلرى وارد . لسان توركى يى اصلاح ايدوب ، يكي برحاله ، قلاسيك بر طرزه افراغ ايدن بويوك پادشاه كندى آل يازيسيله برچوق اثرلر ميدانه كتير مشدر كه ، بوكون آثار مذكوره لوندره و هندستان كتبخانه لر ينك برر زينتى تشكيل ايدرلر .

« بابر ، تعاليق ، ثلث ، شكسته يازيلرينى ده پك كوزهل يازاردى . آك كوزهل و سليس اشعار و ابياتى اذربدن بيلير ؛ و تنها زمانلرنده ، محفوظاتى آهنگ مخصوص ايله ترنم ايلردى . »

منتظم ، مكمل بر تاريخك محرر و مؤلفى بولونان بابر ك عمجه زاده سى (ميرزا حيدر) بابر حقنده شويله جه بيان مطالعه ايتمشدر :

« عمجه زاده م بابر شاه حضرتلرى بر نادره فضل و ادب ، بر بارقه نصرت و ظفر دره »

برائنده قلم، دىكرائنده قىليج طوتان بوذات معلا صفات، اكجسور قوماندانلرى
اككزیده أدب و فضیلت استادلرینی، مالك اولدیغی سجایا و مزایادن دولایی
غریق بهت و حیرت آیه مشدر. مشارالیهك قیليجی ئوکنده بهادرلرباش اكدكلری کبی
شاعرلرده منظومه لری قارشیسنده سربخاک خضوع اولورار. سلك نظمه چكدیكى
شعرلر، خدايكان شعر و ادب اولان (أمیر علی شیرنوايی) نك شعرلرینه بکزه در.
بابرك منظومه لری رکاکت و حشو یاتدن آزاده در. او، هرکور دیکنى، هر
خاطره کتیردیکنى، محاسن طبیعت و بدایع خلقتی بررسام فیرچاسی کبی تصویر
و تجسیم ایدەر. شعرینی کورهن کیمسه عادتاً منقوش، مزین بر لوحه یی تماشا
ایدەر کبی اولور. »

هندستان ایمپراطورلری معناسنه اولان و براینکیلیز طرفدن یازیلان
(The rulers of India) تاریخنده مندرج بولوندیغنه نظرآبابر شاه دهلی شهرینی
ضبط ایتدکن صوکر اورداده، یوکسک بر موقعدده غایت عالی و مزین بر قصر
انشا ایدەرک جدی بولونان تیمورک خاطره سنی احیا ایچین اسمنی (قصر تیمور)
قویمشدر.

بولندن باشقا ۱۵۲۶ سنه مسیحیه سنک ۱۰ مایسنه تصادف ایدهن جمعه کونی،
بابر شاه دهلی جامعنه بر موکب والايله کله رک جمعه نمازینی ادا ایتمش، خطبه یی ده
کندی نامه او قوتدورمشدی.

بابرک لقبی (ظهير الدين) ایدی. هر جمعه خطبه سنده لقبيله یادایدیلیردی.
بابر امور سیاسیه دده مهارت و تجربه یه مالک اولدیغدن، هندستان فتوحاتنه
تشبث ایتهدن اول، ایران حکمداری بولونان (شاه اسماعیل صفوی) ایله
کیزلی بر معاهده عقد ایدەرک ائتلاف ایتمش و بوسورتله غوائل خارجیه دن
آمین اولمشدی.

ستغا، احجیر، راجپوت، کوالیار راجه لری بابر شاهک عزم و متانتنی کورهرک
کندی اولکه لرینی آرزولریله اوکاتقدیم ایتمشلر، بولوندقلری یرلرده بابر
طرفدن والی اولارق اجرای احکام ایتکی ترجیح آیه مشلردی.
اك صوکر ایت پرستلر اتفاق ایدەرک بابری هندستاندن قاچیرمق ایچین

کیزلی بر قومیتیه تشکیل آیه دیلر. بو قومیتیه بر چوق راجه لرله هند قوماندانلری ده انتساب آیه مشلردی. عینی زمانده بابرک قوای عسکریه سنی اطرافندن داغیتیق و قوماندانلرینی کوشه تمک ایچین بر حیلله دوشوندیلر .

اوزمان خلق صوک درجه جاهل بولونقلرندن منجملرک سوزلرینه اهمیت و یروب ، دیدکلرینه اینانیورلردی .

بناءً علیه بابرک طالعنی خلقه فنا بر صورتده طانیتدیرمق اوزره منجملر طرفندن پروپاغاندا ایدیلکه باشلاندى . تصادف اثری اولارق عینی زمانده هندستانده بر قاچ زلزله حصوله کله سی منجملرک سوزلرینه اهلینک داها زیاده اهمیت ویرمه سنه سبب اولدی . بو صورتله بابرک اطرافنده بولونان عسکرلرله قوماندانلری ، هندستانک صیجاقلرندن شکایته قویولارق ، هواسی سرین و معتدل اولان افغانستانه کیتمکی کنديسندن استرحام آیه دیلر . بابرکیفیتک اساسنه واقف اولدیغی جهته ، بر کون کندى عسکريله قوماندانلرینی حضورینه چاغیرارق ، هندولرک ، هندستانده بویوک بر اختلال چیقارمق اوزره اوینامقده اولدقلری روللری اطرافيله وهرکسک آکلایبيله چکی بر لسان ايله سویله دی . و علاوه اولارق « بن بورادن قیمیلدامام . فقط سز ایسته دیککز یره کیده بیایر- سکز . شونی ده ایجه بیلککز که اُرککلر کیی هندستانی المزه کچردکن صوکر ا نامردانه بر صورتده آرقاکزی بکا ، ولی نعمتکزه چویروب کیدیورسکز . یوحرکتکزی تاریخ آی بر لسان ايله یادایتمه یه جک ؛ وسز ، کندى ملیتکزه الی الابد سیلینه مه یه جک قارا بر لکه سورمش اولاجق سکز . بن ایسه شرفلی ثلومی ، شرفسز حیاته ترجیح ایتدیکم ایچین صوک نفسمه قادار تک باشمه بت پرستلرله محاربه ایده جکم . » دیمش و بوقیصه و هیجان آمیز نطقيله قوماندانلرینی تکرار جلب و تسخیره موفق اولمشدی .

بناءً علیه بابرک ، وقتندن اول خبر ویردیکی اختلال باشلاماسنه رغماً مشار الیه یکرمی بیاک عسکريله مدافعه و مقاومتیه قادر و نتیجه ده مظفر قالمشدی . بابرشاه فنون حربیه یه لایقیله واقف جسور بر قوماندان ایدی . آ ز مدت ایچنده او یانان فتنه یی تسکینه واختلالجیلری قیلیجه استیصاله موفق اولدقن صوکر ا

بر جمعه كونی نمازدن صوكر اهر كسك كوزى ئوكنده هوا و هوساتندن جناب
حقه - شكرانه ظفراولمق اوزره - توبه ايدهر ك ، او تاريخدن اعتباراً
شراب اچمكى ترك ايتمش و صاقال قويويرمشدى .

هندو منجملرك خلقك عوام كروهى اوزرندهكى تاثيرلرني تجربه ايتمش اولد-
يغندن ، ايلريده اهالى يي بونلرك تزويراتندن قورتارمق و كندى حكومت و
سلطنتنى هر دورلو تهلكه دن وقايه ايتمك اچين . هندستاندهكى منجملرك اعدامنى
بر فرمان ايله امر ايتمش و بويله جه او قطعه يي - او زمانكى - رمال و اوفو -
روكجىلرك وجودندن كلياً تطهير ايله مشدى . بونك سائقى اولان اختلال هند
وسطاده بوكون (فتح پور) واولجه (سيكرى) دنييلن قصبه ده حصوله كلىشىدى .
اختلال حسن صورته سوندورولدكن صوكر ا ، ينه بابر كندى عسكرىنى
نزدينه دعوت ايدهر ك صيرا ايله قسماً تبديل آب و هوا اچين هند شمالى يه و
افغانستانه كىتمه لرينه مساعده ايتمك صورتيه كوكلرني آلمشدر .

بابر ، كندى اوغلى هايون ميرزايى فوق العاده سوهردى . آنى اولكه لره
صيرا ايله والى اولارق كونده ريوردى . بو وجهله اصول اداره يي اوكا ئو كره تمك .
مقصدنده ايدى . هايون ميرزا پدرى كيبي متين اخلاقه مالك بر ذات اولديغندن
پدرينك هر آرزوسنى يرينه كتىرمكه چاليشيردى . اك صوكر ا فنا صورتده خسته-
لاندينى جهته ، پدرى اونى پاى تخته چاغىروب تداويسنه حصر نفس ايتمشدى .
هايونك خسته لنى كيتدكجه آغىرلاشدى . اطبا تداويسندن آل چكديلر وهر آرزوسنى
يرينه كتىرمكى پدرينه توصيه ايله ديلر . بابر اوغلنك حياتندن مايوس اولونجه
وكلاسنه خطاباً « بن اونى تداوى ايدهر جكم . » ديمش و آياغه قارق جكر پاره سنك
اطرافنده اوچ كره دونمش و آللرني يوقارى قالديرارق « ياربى ، بنى اونك يرينه
آل ! بن اوكا قوربان اولمى ترجيح ايدهرم . » ديه نياز بهاشلامشدر . بوتمنيلر
اثناسنده هايون ميرزا شفاياب اولمغه باشلامش ، پدرى بالعكس خسته ياتاغنه
دوشمشدر .

بابر ، ئولمهدن اول ، ولى عهدى هايون ميرزا ايله بالجمله اركان و امرای
سلطنتى ياتدينى يره دعوت ايدهر ك ، اوغلنه وصايا و نصايحه بولمش و ۱۵۳۰
سنه مسيحيه سنك ۲۶ شباطنده آخرت يولنى طوتمشدر .

وفاتندن سوكر اوصيتى موجبنجه نعتى (كابل) ۵ نقل ايديله رك اجدادىنىڭ ياننه كومولمىشدر .

تارىخ وفاتى ايسه ۹۳۰ هجرى سەنەسنى كوسترەن (بەشت روزى باد) در . هندستانده اجراى سلطنت ايدەن تورك پادشاهلرىنىڭ تارىخى بويوك دورت مجلدده (داستان تركتازان هند) نامى آلتىده فارسى لسانيله يازان حيدر آباد امراستەن مرحوم (دولت يار جنك بهادر) بابر ك متصف اولدىغى صفات و اخلاقى بروجە زير بيان آيله يور :

« بابر اصلاً يالان سويلەمز ويالان سويلەينلردن هيچ خوشلانمازدى . آلە كچىردىكى واردات مملكتلە دائماً عسكىرىنى ، ضابط و قوماندانلرىنى بىلەر و اونلەر فوق العادە آيى باقاردى . عسكىرىنى دائماً تميز كيندىر مەكە آليشمىش و بوتون وارداتى اونلەر صرف اتمكى اعتياد ايتىشىدى . علما و فضلايه صوك درجە محبت و قدر شناسلق كوستىرەر ، اونلرى فائىدەلى شيلر تاليف و تصنيفە تشويق ايدەردى . داهاد و غروسى نە يولده اثر ميدانە كتىرمىكى اوكرە تيوردى . بونك ايچىندركە ، بابر ك زمانندە وجودە كتىرىلن آثار مفيدە زمانمىزە قادار هيچ بر عصرده و هيچ بر پادشاه زمانندە يازىلامادى .

بابر شاه جسور اولمقلا برابر صوك درجە رفق ورافتەدە مالك اولديغىدن ، حرب زمانندەن باشقا وقتلردە كيمسەنك قانى دوكمە موافقت ايتىز و آنجاىق منفعت عمومىيەنى محافظە شريعتك تجويز ايتدىكى خصوصاتدە جاني و قاتلارى اعدامە راضى اولوردى .

مشارالە كندى وكلا و وزراسنە بر آرقاداش ، بردوست كىي معاملە ، مجاملە ايدەردى . اونلەر خطاباً يازدىغى خصوصى مکتوبلردە [عزيز دوستم ، رفيقم] كملەلر يە سوزە باشلاردى .

يورەكى ، كوزى طوق و كنىش ايدى . كين بىلە مىزدى . دوشمانى يد حكمنە كچىردكەن سوكر ا كثرىا عفو ايدەر ، غريق انعام و التفات آيلهردى .

بابر كندى ترجمە حالى تور كجە اولارق يازدى . واينكىلر لزانى بر مشق ، بر دستور العمل يامق ايچىن اينكىلر جەيە ترجمە ايتدىلر . ذاتاً اينكىلر مؤرخلرى ،

بابر شاهي شخصاً آسيالي فقط آوروپاي بر نماغه مالك اولان بر شخصيت ديهه طانيرلر .

« بابر پك كوزهل آته بينردى . چوق دفعه كونده اللى كيلومتروني آت اوزرنده طى ايتديكى واقع اولمشدر . بويلاجه صوده ، بويوك نهرلرده يوزمكى ده بيليردى . عسكريلا جهيريد ، چليك چوماق بيله اويناردى . غالب كلنلره مكافات بخش ايلردى . كنجلكنده عيش و صفايي صوك درجه طاتمش وبو :

« بابراندوه جهان راينه از بهر جهان

از جهان باده كلرنك ورخ خوب خوش است »

بیتيله ذوقنك درجه سنى كوسترمشدر .

بابر ، امور اقتصاديه ده رعایتكار ایدی . هر نه قادار پارا صاقلامنى بيلمه يور ایدیسه ده ، آله ایتدیكى پارالره ، مملكتك اعمارنى دوشونوب ، نهرلر تطهير وقانالار حفرینه ، شوسه يوللریله كوپرولرك انشاسنه مبالغه كليه صرف ایده ردى . مشاراليهك زمان سلطنتك اوائلنده وارداتى برمیلیون كسور اینكیلین لیراسی ایكن ، اواخرنده حكم سوردیكى اولكه نك — هندستانك — وارداتى ۴,۲۱۲,۰۰۰ اینكیلین لیراسنه ابلاغ ایتمشدى . عینی زمانده درخاطر ایدیله لیدر كه ، بابر كندی تبعه سندن پك آز ویركى تحصیل ایدیوردى . فقرادن هیچ برشى آلامدیغى كیى ، اونلره انعام بخش ایتك ایچین متعدد وسیله لر آرامشدى . فقیرالحال اولانلری اعاشه ایچین اونلری انشاآتده استخدام ایلردى .

بابرك دورت زوجیه سی واردى . بری افغانستانده كى يوسف زای قبیله سی رئیسك قیزی ایدی . بو قبیله دن بر قیز آلقاه هندستانه هجوم یولنى تأمین ایلله یه بيلمشدى . چونكه يوسف زای قبیله سی هندستان یولنك آغزنده واقع بر موقعده بولونویورلردى . دیگر زوجیه سی اوزبك قبیله سنك رئیسى وطاشكند حکمدارى (سلطان احمد) ك (عایشه خانم) نامنده كى کریمه سی ایدی . بو قیزی آلدقن صوكر ، اوزبك ممالکنى كندی فرمان و اطاعتی آلتیه آلمغده موفق اولمش و اوزبك لره محاربه یی ترك ایدوب ، مسالمتكارانه بر سیاست تعقیبی

سايه‌سنده اونلري دائماً زير اداره‌سنده بولوبدورمش ، قان پدريني اوزبكلره والي تعيين ايتمشدي .

بر زوجه‌سي ده هرات حڪمدارينك كريمه‌سي ايدى كه ، بابر هراتي فتح ايتدكدن صوكرا ، قيز او كا اعلان عشق ايتمشدي .

بر كون بابر هراتي آچدقدن صوكرا برچاي كنارينه قوماندانلريله كزمله چيقدينى ائنده « بن هراتك فتحندن زياده حڪمدارك قيزيني اله كچيرديكمدن ممنونم . بوسفرده ، هم كوزمل آب وهوالى بر مملكت ، همده كوزمل بر قيز اله ايده بيلدم كه ، بويختيارلغك فوقنده در . » ديمش و سرور و شطارتى بو يولده افشا ايتمشدي .

هرات حڪمدارى اولان قان پدريني ده كندى اوردوسنه قوماندان انتخاب ايتمشدي .

دوردنچي قاري‌سي ده عموجه‌سنگ كريمه‌سي (زينب خانم) ايدى . بو خانم خالص تورك اولوب ، بالجمله زوجاتندن زياده او نى سوده ، او كا محبت و توجه كوستيردى . زينب خانم كندى قوجه‌سي كيبي آته بينر ، قوماندانلره كوروشور و سفر و حضرده بابر دن آيريلمازدى . قوجه‌سييله توركجه قونوشور و توركلر كيبي حيات سوره‌ردى .

سراينده دائماً معيشتنى توركلكلك عرف و عاداتى دائره‌سنده اصرار ايلردى . زينب خانم ساده پك كوزمل يوزه‌ده كل ، طاتلى سوزه‌ده مالك ايدى . قلبنده بويوكلك و مرحمت آثارى موجود اولديغندن فقرايه چوق باقاردى . بابر ، هندلير حقنده شو مطالعه‌ي يوروتمشدر :

[هندستانده نه كوزمل — اوزوم كيبي — برميوه ، نه دينج و ديري برآت واردر . اهل‌يسنك ذكاسى قيصة ، بينلري محدوددر . هندلير صنعت و حرفتدن ، صنايع بديعه‌دن محرومدرلر . ايجاد و اختراع فكري هندستانده يوق كيدير . اهل‌يده نزاكات ، ادب و تربيه ، اجتماعيات ، معاشرت بولونماز . اينجه ايش كورمك هندليرك الندن كلز . فن معماريدن هندستانده اثر بيله

کورونمز . هله کوزهل قاوون ، قارپوز اولمادیغی کیبی هندده نه لطیف بر صو
نده صوی صوغوتاجق بر آز بوز بولونور .]

بناءً علیه بابر شاه تورکستاندن ، بخارا و افغانستاندن بر چوق ارباب حرف
و صنایعی جلب ایدهرک اونلره مملکتک محتاج اولدیغی اشیای و مالزیمه بی اعمال
ایتدیردیکی کیبی ، کندی معیتده بولونان مهندس و معمارلرده عالی سرائیر ،
بنالر ، جامعلر انشا ایتدیرمشدر .

هر ضبط ایتدیکی ولایت و آیالتده اشیجار مشمره و نباتات نافعه دیکدیروب
بویوتمش و اهالی بی لذت میوه و نفیس ما کولاته تدریجی صورتده آلیشدیرمشدر .
بابر ، هندستانی کرداب جهالتدن قورتارمق و اهالیسنه دنیانک بختیارلغنی
طاتدیرمق ایچین جداً جناب حق طرفندن اونلره بخش و احسان اولونمش
بر نعمتدی . خلقی مدنیتده ، آلیسه کییمکه آلیشدیردی . آداب نزاکت و معاشرتی
توکره تن ، اونلره خسته خانه و اجزاخانه لر آچان بابر اولدی . خسته لره مجاناً
باقیلمق اوزره اطبا تعیین ایتدی و اونلری خسته لره آیاغنه قادار کیتمه مجبور طوتدی .
بابر ، تورکستانک کوزهل آب و هواسنه آلیشدیغی حالده ، صرف استیلا
ایتدیکی هندستان اهالیسنه باقق ایچین ، عمرینی هندستانده کچیرمش و تبعه سنه
خواجه لق ، استادلق ، بابالق ایتمشدر .

بابرک متعدد آثار قلمیه سی وارددر که ، علو فکر و علمنی کوسترمکه برر
دلیل باهردر . متروکات قلمیه سندن (تورکجه رباعیات ، وقایع تورکی ، رساله
والدیه ، خاطرات حیات و حرب ، شعر و موسیقی) اثرلری حالاً ایدی تداولده
قالمشدر . بو اثرلر ، آل یازیسی اولارق لوندراک بریتیش موززه نوم
(British Museum) نده موجوددر .

آثار مذکوره هندستانک استیلاسی اثناسنده آله کچیریلوب ، لوندرايه
نقل ایدیلمشدر . »

بابر شاهک احوال و فتوحاتنک داها زیاده تفصیلنی زائد کورددم . پک جملی
بر کتاب تشکیل ایدهن مشارالیهک حیاتی حقنده باشلیجه مناسب کورولن
پارچالری اقتباس ایتمکه اکتفا ایلهدم .

بابرك احوالندن بحث ايدەن، بابر نامە [توزك بابري. تاريخ مرشیدی، تاريخ
 كنزیده، داستان تركتازان هند، أسكى هند (Old India) هند ايمپراطورلغى
 (The Indian Impire) هند ايمپراطورلرى (The Rulers of India)
 كتابلريدركه، پك آزى استانبولمزده موجوددر .
 شيمديلك بوقادارله اکتفا ایدیورم . كله جك نسخهلرده اللهمك يارديميله
 هندستانده اجراى سلطنت ايدەن ديكر اسلام تورك ايمپراطورلرندن صيرا ايله
 بحث ايدەجكم .

اوكتاي قانم

